

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 3ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2001

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΝΟΜΗ

Ε Π Ι Σ Η Μ Η Υ Π Ο Δ Ο Χ Η
ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ
κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΝ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ κ. ΝΙΚΟΛΑΟ ΚΟΝΟΜΗ

Κύριε Καθηγητά,

Με δ'λωσ ιδιαίτερη χαρά ως παλαιός γνώριμος σ'ας καλωσορίζω επίσημα στόν οίκο τ'ης 'Ακαδημίας.

Γεννημένος στην 'Αρδασσα τ'ης Πτολεμαΐδας, περατώσατε εκεί τις γυμνασιακές σας σπουδές. Τò 1947 εισήχθητε στη Στρατιωτική 'Ιατρική Σχολή από όπου τò 1953 λάβατε τò πτυχίο 'Ιατρικ'ης. 'Εκπαιδευτήκατε, σέ διάφορα στρατιωτικά Νοσοκομεία αλλά τò μεγαλύτερο μέρος τ'ης ειδικότητας τ'ης 'Ορθοπαιδικ'ης έγινε στην 'Ορθοπαιδική Κλινική του Πανεπιστημίου 'Αθηνών. Συμπληρώσατε τ'ην εκπαίδευση στην ειδικότητάς σας λίαν έπιτυχώς στη Μ. Βρετανία, τ'η Γερμανία και τις 'Ηνωμένες Πολιτείες.

'Υπηρετήσατε επί 17 συναπτά έτη ως Διευθυντής τ'ης 'Ορθοπαιδικ'ης και Τραυματολογικ'ης Κλινικ'ης του Γενικού Νοσοκομείου 'Αεροπορίας των 'Αθηνών και δύο χρόνια ως 'Επιστημονικός και Διοικητικός διευθυντής όλου του Νοσοκομείου.

Τò 1959 άνακηρυχθήκατε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου 'Αθηνών και τò 1970 ύφηγητής του ίδιου Πανεπιστημίου. Τò 1980 έξελέγητε τακτικός καθηγητής τ'ης 'Ορθοπαιδικ'ης και διευθυντής τ'ης όμώνυμης Κλινικ'ης του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τ'ην όποία όργανώσατε ύποδειγματικά. 'Εκεί προσφέρατε τις ύπηρεσίες σας μέχρι τò 1996 όποτε συνταξιοδοτηθήκατε. 'Από τά πολλά άξιώματα και τις διακρίσεις σας άναφέρω μόνο τ'ην πρόσφατη εκλογή σας ως Προέδρου του Κολλεγίου

Ἑλλήνων Ὀρθοπαιδικῶν Χειρουργῶν μὲ ἀποκλειστικὴ ἀποστολὴ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ προγράμματος ἐκπαίδευσης τῶν Ὀρθοπαιδικῶν Χειρουργῶν τῆς πατρίδας μας.

Στὸ καθαρὰ ἐπιστημονικὸ μέρος τοῦ ἔργου σας προβάλατε διεθνῶς τὴν Ἑλληνικὴ Ὀρθοπαιδικὴ Χειρουργικὴ μὲ τὴν ἐπινόησιν ἰδίας χειρουργικῆς μεθόδου γνωστῆς ὡς «Symeonidis Procedure», καθὼς καὶ τῆς περιγραφῆς μιᾶς νέας κλινικῆς ὄντοτητας στὴν Ὀρθοπαιδική, ποὺ ἐπίσης ἀναφέρεται διεθνῶς. Τὰ πολλαπλὰ ἐπιτεύγματα σας δίκαια σᾶς ὀδήγησαν τύχῃ ἀγαθῇ στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

Σᾶς καλωσορίζω στὸ Ἴδρυμα καὶ σᾶς εὐχομαι ὀλόψυχα νὰ συνεχίσετε τὶς ἔρευνές σας ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῆς ἐπιστήμης γενικότερα.

Μὲ ἀπόφασιν τῆς Τάξεως τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν τὸ νέο ἀντεπιστέλλον μέλος θὰ παρουσιάσει ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γρηγόριος Σκαλκέας. Παρακαλῶ τὸν κ. συναδέλφο νὰ εὐαρεστηθεῖ νὰ λάβει τὸ λόγο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΣΚΑΛΚΕΑ

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες καὶ Κύριοι συνάδελφοι,
Κυρίες καὶ Κύριοι,

Εἶμαι ἐξαιρετικὰ εὐτυχῆς γιατί δίνεται σὲ μένα ἡ εὐκαιρία νὰ παρουσιάσω, κατ' ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου, τὴν βιογραφία καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα λαμπροῦ ἀνδρὸς καὶ διακεκριμένου ἐπιστήμονος, τοῦ Καθηγητοῦ κ. Παναγιώτη Συμεωνίδη, σήμερα, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐπίσημης ὑποδοχῆς του στὸ ἀνώτατο πνευματικὸ ἴδρυμα τῆς χώρας.

Ὁ κ. Παναγιώτης Συμεωνίδης γεννήθηκε στὴν Ἀρδασσα τῆς Πτολεμαίδος, ὅπου καὶ περάτωσε τὶς ἐγκύκλιες σπουδές του, πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀρίστων. Κατόπιν ἐξετάσεων εἰσῆχθη στὴν Στρατιωτικὴ Ἱατρικὴ Σχολὴ στὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεφοίτησε μεταξὺ τῶν πρώτων.

Γιὰ τὴν λήψιν τῆς εἰδικότητος τῆς Ὀρθοπαιδικῆς ἐργάστηκε στὴν Ὀρθοπαιδικὴ Κλινικὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διευθυνομένη τότε ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου σεβαστοῦ διακεκριμένου Καθηγητοῦ Θεοδώρου Γαροφαλίδου.

Ἡ ἐπιθυμία καὶ οἱ φιλοδοξίες του γιὰ περαιτέρω ἐξέλιξιν τὸν ὀδήγησαν στὴν κοιτίδα τῆς διεθνοῦς τότε Ὀρθοπαιδικῆς, στὸ Royal National Orthopaedic Hospital τοῦ Λονδίνου, στοὺς φημισμένους Καθηγητὰς Seddon καὶ Adams, ὅπου καὶ μετεκπαιδεύτηκε γιὰ 2 χρόνια.

Ὅταν στὴν Ὀρθοπαιδικὴ ἄρχισε νὰ εἰσβάλλει νέα τεχνολογία, μετεκπαιδεύτηκε

στις νέες τεχνικές και τις σύγχρονες τάσεις επί 6 μήνες στις ΗΠΑ και άλλους 6 στην Γερμανία, σε μεγάλα Ὀρθοπαιδικά Κέντρα.

Μετά ἀπὸ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἐπιστημονικῆς του καταρτίσεως ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα καὶ σὲ ἡλικία μόλις 32 ἐτῶν ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνση τῆς Ὀρθοπαιδικῆς Κλινικῆς τοῦ Νοσοκομείου τῆς Ἀεροπορίας ὅπου καὶ παρέμεινε ἐπὶ 15 χρόνια. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσή του ἡ Κλινικὴ ἐξελίχθηκε σὲ πρότυπο Ὀρθοπαιδικὸ Κέντρο, ὅχι μόνον γιὰ τὴν Ἀεροπορία ἀλλὰ καὶ τὶς Ἱεροπλεις Δυνάμεις γενικότερα. Γιὰ τὴν ἄρτια ὀργάνωσή της καὶ τὶς ἐπιστημονικὲς του ἐπιδόσεις στὴν ἀντιμετώπιση τροχαίων καὶ ιδιαίτερα ἀεροπορικῶν ἀτυχημάτων, ὁ κ. Συμεωνίδης ἔλαβε ἐπαίνους καὶ ἄλλες τιμητικὲς διακρίσεις ἐκ μέρους τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Κατὰ τὴν χρονικὴ αὐτὴ περίοδο ὁ κ. Συμεωνίδης ὑπῆρξε ἐπὶ 6 ἔτη Σύμβουλος Ὀρθοπαιδικὸς τῆς Β' Χειρουργικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διευθυνομένης τότε ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου κ. Κωνσταντίνου Τούντα.

Τὸ 1960 ἔλαβε τὸν τίτλο τοῦ διδάκτορος τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1970 ἐξελέγη παμψηφεί Ὑφηγητῆς τῆς ἰδίας Σχολῆς, κατόπιν ἐκπονήσεως λίαν ἀξιόλογης ἐργασίας στὴν ὁποίαν ὑπῆρξε καὶ ὁ εἰσηγητῆς.

Τὸ 1975 ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Πανελληνίου Ὀρθοπαιδικῆς Ἑταιρείας καὶ τὸ 1990 Πρόεδρος τῆς Ὀρθοπαιδικῆς καὶ Τραυματολογικῆς Ἑταιρείας Μακεδονίας-Θράκης. Εἶναι δὲ σήμερα ἐκλεγμένος πρόεδρος τοῦ Κολλεγίου Ἑλλήνων Ὀρθοπαιδικῶν Χειρουργῶν καθὼς καὶ πολλῶν ἄλλων ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν καὶ κολλεγίων.

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1980 κατόπιν ἐπιτυχοῦς ἐκλογῆς διορίστηκε τακτικὸς Καθηγητῆς Ὀρθοπαιδικῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Διευθυντῆς τῆς ὁμώνυμης Κλινικῆς στὴν ὁποία παρέμεινε ἐπὶ 17 χρόνια, ὅτε καὶ ἀπεχώρησε λόγω συμπληρώσεως τοῦ ὀρίου ἡλικίας.

Ἐγκατεστάθη στὸ Νοσοκομεῖο «Γεώργιος Παπανικολάου» καὶ ὀργάνωσε ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ ὑπὸ ἀντίξοες καὶ δυσχερεῖς συνθῆκες πρότυπο Κλινικὴ, ἡ ὁποία συμπεριέλαβε ὀλόκληρο τὸ φάσμα τῆς Ὀρθοπαιδικῆς Χειρουργικῆς, μὲ τὶς ὑποειδικότητες τῆς σπονδυλικῆς στήλης, τῶν γονάτων, τοῦ ὤμου, τῆς χειρὸς, τοῦ ἰσχίου ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς ἐκφυλιστικὲς παθήσεις καὶ τὰ μεταβολικὰ προβλήματα τῆς εἰδικότητος αὐτῆς. Σύντομα ἐξελίχθηκε σὲ φυτώριο νέων ἐπιστημόνων, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατέχουν σήμερα θέσεις διευθυντῶν σὲ Νοσοκομεῖα καὶ Καθηγητῶν ὅλων τῶν βαθμίδων.

Ἡ Κλινικὴ αὐτὴ κάλυψε ἓνα τεράστιο κενὸ στὸ χῶρο τῆς Β. Ἑλλάδος, προσέφερε ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Ὀρθοπαιδικῆς καὶ ιδιαίτερα τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν τροχαίων κακώσεων καὶ ἀνέκοψε τὴν πορεία τῶν πολυαριθμῶν ἀσθενῶν πρὸς τὰ Νοσοκομεῖα τῆς Ἀθήνας.

Ἡ Κλινικὴ αὐτὴ ἔγινε γρήγορα γνωστὴ, ὅχι μόνον στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ στὶς γειτονικὲς χώρες καὶ στὴν Δ. Εὐρώπη καὶ ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψή πολυαριθμῶν ἐπιστημόνων.

Ἡ ἐνασχόλησή του μὲ τὴν Ἱατρικὴ ἐκπαίδευση τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν εἰδικευομένων στὴν Ὀρθοπαιδικὴ ἐκτιμήθηκε ἀπὸ τὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ἣ ὁποία τὸν ἐξέλεξε γιὰ 2 θητεῖες ἀντιπρόεδρο καὶ ἄλλες 2 γιὰ Πρόεδρό της.

Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς ὑπηρεσίας του συνέβαλε στὴν ἀναμόρφωση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος γιὰ τοὺς φοιτητὰς καὶ γιὰ τοὺς μετεκπαιδευομένους ἰατροὺς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἐρευνητικὸ καὶ τὸ συγγραφικὸ του ἔργο εἶναι πολὺπλευρο καὶ ἀξιόλογο. Πολυαριθμὲς εἶναι οἱ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες του σὲ ὀλόκληρο τὸ φάσμα τῆς Ὀρθοπαιδικῆς, ἐρευνητικὲς, κλινικὲς, ἀνασκοπήσεις καθὼς καὶ ἀνακοινώσεις, σὲ ἑλληνικὰ καὶ διεθνῆ συνέδρια, οἱ ὁποῖες τὸν ἔχουν καταξιώσει διεθνῶς, ὅπως καταφαίνεται ἀπὸ τὸν μεγάλου ἀριθμὸ τῶν ἀναφορῶν τοῦ ἔργου του σὲ διεθνῆ περιοδικὰ καὶ 24 κλασικὰ συγγράμματα τῆς Ὀρθοπαιδικῆς.

Τὸ περιορισμένο τοῦ χρόνου δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάλυση τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ παραλειφθεῖ ἡ πρωτότυπη ἐπινοήσή του γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν καθ' ἕξιν ἐξάρθρημάτων τοῦ ὤμου ἢ ὁποῖα ἀναφέρεται διεθνῶς ὡς «ἐγχείρηση Συμεωνίδη».

Ἀξιόλογο ἐπίσης εἶναι τὸ σύγγραμμά του «Ὀρθοπαιδικὴ» πρὸς χρῆση τῶν φοιτητῶν τῆς Ἱατρικῆς, τὸ ὁποῖο ἐκδόθηκε 3 φορές.

Λόγω τῆς πρωτοποριακῆς του ἐπιδόσεως στὸν τομέα τῶν παθήσεων τοῦ ὤμου, ὁ γνωστὸς Βρετανὸς Ὀρθοπαιδικὸς Χειρουργὸς Michael Watson, ὅταν ἀπεφάσισε μαζὶ μὲ διακεκριμένους καθηγητὲς ἄλλων χωρῶν τὴν συγγραφή βιβλίου διεθνοῦς ἐμβελείας ὑπὸ τὸν τίτλο «Practical Shoulder Surgery», προσκάλεσε καὶ τὸν κ. Συμεωνίδη νὰ συγγράψῃ τὸ σχετικὸ κεφάλαιο, ἐκτάσεως 60 σελίδων.

Ὁ συνδυασμὸς ἰατροῦ, ἱπποκρατικοῦ ἤθους, ἐμπνευσμένου διδασκάλου, ὄργανου, ταλαντούχου χειρουργοῦ καὶ ὀρίμου Κλινικοῦ, χαρακτηρίζει τὸν σήμερα τιμώμενο Καθηγητὴ κ. Παναγιώτη Συμεωνίδη.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ Ἀκαδημία ἐκτιμώντας τὸ ὑψηλὸν ἦθος του, τὴν μεγάλη κοινωνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ προσφορά του, τὸν περιέλαβε στοὺς κόλπους της.

Θὰ ἦταν ἄδικη παράλειψη ἂν δὲν ἀνέφερα τὴν σημαντικὴ συμβολὴ καὶ τὴν ἐμπνευση τῆς ἐκλεκτῆς καὶ ἀφοσιωμένης συζύγου του Μαίρης, ἣ ὁποῖα μὲ ἀγάπη καὶ ὑπομονὴ τοῦ συμπαραστάθηκε στὰ δύσκολα χρόνια τῆς ἐπιτυχοῦς σταδιοδρομίας του.

Φίλε συνάδελφε κ. Παναγιώτη Συμεωνίδη, ἐκ μέρους ὄλων τῶν συναδέλφων μας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σὲ ὑποδέχομαι σήμερα καὶ σοῦ εὐχομαι μακροσημέρευση μὲ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία γιὰ νὰ συνεχίσῃς καὶ ἀπὸ τὴν νέα θέση σου τὸ λαμπρὸν σου ἔργο ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΠΑΙΔΙΚΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

Σεβασμιότατε ἐκπρόσωπε τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,

Κύριε Ὑπουργέ,

Κύριοι Βουλευτές,

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας,

Κυρίες, Κύριοι Ἀκαδημαῖκοί,

Κύριε Πρύτανη τοῦ ΑΠΘ — κύριοι Ἀντιπρυτάνεις,

Κύριε Ἀρχηγέ τῆς Ἀεροπορίας,

Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι Καθηγητές,

Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι τῆς Ἀεροπορίας, τοῦ Στρατοῦ Ἐξηῶς καὶ τοῦ Ναυτικοῦ,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Αἰσθάνομαι βαθειὰ συγκίνηση γιὰ τὴν τιμητικὴ διάκριση νὰ βρίσκομαι σήμερα στὸ βῆμα τοῦ ἀνωτάτου αὐτοῦ πνευματικοῦ ἰδρύματος τῆς χώρας.

Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας, γιὰ τὸ θερμὸ καὶ φιλικὸ σας χαιρετισμὸ.

Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὸν ἀγαπητὸ φίλο Ἀκαδημαϊκὸ κύριο Γρηγόριο Σκαλιέα γιὰ τὴν τόσσ κολακευτικὴ γιὰ μένα προσφώνησή του. Πάντα εὐγενικός, πάντα πηγαῖος, ἀναφέρθηκε μὲ ἰδιαίτερη γενναιοδωρία στὴ σταδιοδρομία καὶ τὸ ἔργο μου. Τὸ ἔργο ὅμως ποὺ περιέγραψε δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικὰ σὲ μένα, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλους τοὺς συνεργάτες μου, τόσο στὰ χρόνια τῆς ὑπηρεσίας μου στὴν Ἀεροπορία, ὅσο καί, κυρίως, στὰ χρόνια τῆς θητείας μου ὡς καθηγητοῦ στὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης.

Εὐχαριστῶ ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη μὲ τὴν ὁποία μὲ περιέβαλαν. Εὐχαριστῶ ἰδιαίτερα τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς κ.κ. Ν. Ματσανιώτη, Γρ.

Σκαλκέα, Κ. Τούντα και Κώστα Στεφανή, τῶν ὁποίων ἡ συμβολή ὑπῆρξε καθοριστική γιὰ τὴ διαμόρφωση εὐνοϊκῆς γνώμης, τόσο στὴν Τάξη τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν ὅσο καὶ στὴν Ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας.

Στὴν κορυφαία αὐτὴ στιγμή τῆς ζωῆς μου, ὁ νοῦς μου αὐθόρμητα στρέφεται μὲ εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς δασκάλους μου στὰ παιδικὰ καὶ νεανικά μου στὸ Πανεπιστήμιο χρόνια, καθὼς καὶ στὰ κατοπινὰ τῆς ἐκπαίδευσης καὶ μετεκπαίδευσῆς μου στὴν Ὀρθοπαιδική, τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό.

Τὴ σημερινή μου ὁμιλία «Παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον τῆς Ὀρθοπαιδικῆς» ἀφιερώνω στὸν ἀείμνηστο δάσκαλό μου Καθηγητὴ Θεόδωρο Γαροφαλίδη.

Χιλιάδες χρόνια τώρα ὁ ἄνθρωπος, γαντζωμένος πάνω σ' ἓναν κόκκο ἀστρικήσ σκόνης ταξιδεύει, χωρὶς νὰ ξέρει ἀπὸ ποῦ ξεκίνησε μὰ οὔτε καὶ ποῦ πάει. Σ' αὐτὸ τὸ ταξίδι, ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος στὴ διάρκεια τοῦ σκληροῦ ἀγώνα του νὰ ἐπιβιώσει μέσα σὲ ἓνα ἀρχικά ἀφιλόξενο περιβάλλον, στὴ διαρκῆ προσπάθειά του νὰ καθυποτάξει τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, ὑπέστη τραυματισμούς καὶ παραμορφώσεις ποὺ χρειάζονταν ἄμεση ἀντιμετώπιση. Ἔτσι ἀπὸ λόγους βασικά ἀνάγκης ἄρχισε νὰ μορφοποιεῖται ὁ κλάδος αὐτὸς τῆς Ἱατρικῆς ποὺ ἀργότερα ὀνομάσθηκε Ὀρθοπαιδική, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἀντικείμενο τὴν ἀντιμετώπιση τῶν παθήσεων καὶ κακώσεων τοῦ μυοσκελετικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τελικὸ στόχο νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸν πόνο, τὴν ἀναπηρία, τὴ δυσμορφία καὶ τὴν καθήλωση στὸ κρεβάτι, ποὺ ὀδηγοῦν στὸν ἐπαγγελματικὸ καὶ κοινωνικὸ ἀποκλεισμό. Ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ πρῶτες βλάβες τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, ποὺ ἔχουν καταγραφεῖ στὴν Ἀρχαιότητα εἶναι τὰ κατάγματα τῶν ὀστέων.

Ἡ ἀρχὴ ἐπομένως τῆς Ὀρθοπαιδικῆς μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ χρονικὰ παράλληλα μὲ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ γῆ, ὑπὸ τὸν ὄρο βεβαίως, ὅτι θεωροῦμε ὡς ἱατρικὴ πράξη κάθε εἶδους ἐμπειρικὴ πρακτικὴ σὲ ἓνα πρῶμο, μὴ ἐπιστημονικὸ ἐπίπεδο. Θὰ μποροῦσε ἴσως ἀκόμη νὰ εἰπωθεῖ, πὼς ἡ πρώτη ὀρθοπαιδικὴ πράξη περιγράφεται στὸ 2ο κεφάλαιο τῆς Γένεσης: «... καὶ ἐνοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ εἰς Γυναῖκα καὶ εἶπεν: Ἀδὰμ, τοῦτο νῦν ὄστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου».

Ἡ χρονικὴ περίοδος πρὸ τῆς 3ης π.Χ. χιλιετίας μας ἔχει ἀφήσει σποραδικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ἱχνηλάτηση τῆς Ἱστορίας τῆς Ὀρθοπαιδικῆς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προϊστορικῆς περιόδου. Ἡ ἔλλειψη γραπτῶν πηγῶν, δὲν περιορίζει τὴ δυνατότητα ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων ἀπὸ ἄλλες μορφὲς πληροφόρησης, ὅπως γραφικὲς παραστάσεις ποὺ ἀπεικονίζονται σὲ ἀντικείμενα καθημερινῆς χρήσης, σὲ

χτίσματα, σὲ τοιχώματα σπηλαίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπινους σκελετοὺς ποὺ ἀντιστάθηκαν στὴ φθορὰ τοῦ χρόνου.

Ἀπὸ τὴν ἀνεύρεση καὶ μελέτη τῶν παραπάνω εὐρημάτων, ποὺ ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐγκατέλειψε ἐπὶ τῆς γῆς, συναίγεται, ὅτι οἱ ἴδιες περίπου παθήσεις τῶν ὀστέων ὑπῆρχαν καὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὑπάρχουν σαφῆ εὐρήματα καταγμάτων τῶν ὀστέων, σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ πώρωση, δηλαδὴ ἡ συγκόλληση τῶν καταγμάτων, ἔγινε σὲ ὄχι καλὸ ἄξονα, ἐνῶ σὲ ἄλλα ἡ ἀποκατάσταση τοῦ κατάγματος ὑπῆρξε ἰκανοποιητικὴ.

Ἡ παρατήρηση αὐτὴ ἐπιβεβαιώνει τὸ γεγονός ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τοῦ κατάγματος, ὅσον ἀφορᾷ στὴ συγκόλληση καὶ ἀποκατάστασή του στὸν πρωτόγονο ἄνθρωπο, εἶναι ὅμοια μὲ ἐκείνη τῶν καταγμάτων τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Διότι καὶ σήμερα εἶναι γνωστὸ ὅτι τὰ κατάγματα εἶναι δυνατὸν νὰ πωρωθοῦν μὲ ἀπλὴ ἀνάπαυση καὶ ἀκίνητοποίησι. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος φαίνεται ὅτι χρησιμοποίησε δικῆς του ἐπινόησης νάρθηκες.

Ἐρευνες στὴν παλαιοπαθολογία, ὅπως ὀνομάζεται τὸ ἀντικείμενο τῆς ἰατρικῆς μελέτης τῶν προϊστορικῶν χρόνων σὲ ἀπολιθώματα ζώων, ἔδειξαν ὅτι τὸ παλαιότερο κάταγμα ποὺ ἔχει καταγραφεῖ ἀφορᾷ δεινόσαυρο τῆς παλαιοζωικῆς περιόδου.

Κάνοντας μιὰ σύντομη ἀναδρομὴ στὴν Ἱστορία τῆς Ὀρθοπαιδικῆς σὲ διάφορους ἀρχαίους πολιτισμοὺς, πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν ἀρχαία Ἰνδία, Κίνα, Μεσοποταμία καὶ Αἴγυπτο, μέχρι νὰ φθάσουμε στὸν Ἱπποκράτη τὸν 5ο π.Χ. αἰώνα.

Ἀπὸ τίς περιοχὲς αὐτὲς ἀναμφισβήτητα ἡ Αἴγυπτος μᾶς κληροδότησε τὰ περισσότερα εὐρήματα, μέσω μουμιοποιημένων σωμάτων, τοιχογραφιῶν καὶ ἱερογλυφικῶν. Ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται ὅτι οἱ νάρθηκες ποὺ βρέθηκαν στὶς μούμιες, ἦσαν κατασκευασμένοι ἀπὸ καλάμους μπαμποῦ, ξύλο, ἢ φλοῦδες δένδρων περιτυλιγμένων μὲ ὕφασμα. Ὑπάρχουν ἐπίσης σαφεῖς ἐνδείξεις ὅτι χρησιμοποιήθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ πατερίτσες, ὅπως ἀναπαριστᾷ γλυπτὸ τοῦ 2830 π.Χ. στὴν εἴσοδο τοῦ τάφου τοῦ Hirkauk.

Ἡ πλέον ἴσως σημαντικὴ πηγὴ ποὺ περιγράφει τίς πρακτικὰς τῶν Ἀρχαίων Αἰγυπτίων, προέρχεται ἀπὸ ἕναν πάπυρο ὁ ὁποῖος πουλήθηκε σὲ ἕναν Ἀμερικανὸ Αἰγυπτιολόγο, τὸν Edwin Smith. Στὸν πάπυρο αὐτό, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀναφέρονται οἱ διάφορες κακώσεις καὶ ἡ ταξινόμησή τους, περιγράφεται ἡ ἀνάταξη ἐξαρθρήματος, τὰ κλινικὰ σημεῖα κακώσεων τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἡ θεραπεία κατάγματος τῆς κλείδας, καθὼς καὶ ἄλλων καταγμάτων.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες χωρὶς ἀμφιβολία, θεωροῦνται οἱ πρῶτοι ποὺ ἐφάρμοσαν τὴν ἐπιστημονικὴ προσέγγιση στὶς διάφορες παθήσεις καὶ εἶναι ἐπίσης οἱ πρῶτοι ποὺ τεκμηρίωσαν λεπτομερῶς τὴν ἱστορία καὶ τὴν ἀνάπτυξή τους. Οἱ πρῶτες γρα-

πτές αναφορές στον Έλλαδικό χώρο περιλαμβάνονται στα Όμηρικά Έπη που βρίθουν λεπτομερών περιγραφών κακώσεων, παραμορφώσεων μελών, αλλά και αντιμετώπισης των τραυματισμών, στοιχείων που έχουν σχέση με την Όρθοπαιδική και που μαρτυρούν το Ιατρικό επίπεδο στην Ελλάδα των Μυκηναϊκών χρόνων. Ίδιαίτερα στην Ίλιάδα, όπου περιγράφονται μάχες σώμα με σώμα των ήρώων, έντυπωσιάζει η γνώση ανατομικών λεπτομερειών από τον Όμηρο: «... και τὸ γοφὸ τοῦ Αἰνεΐα σημάδεψε, στὸ μέρος ὅπου μπαίνει, καὶ στρίβει τοῦ μεριοῦ τὸ κόκαλο, στὴν κλείδωση ποὺ λένε. Τοῦ σπάζει ἡ κλείδωση καὶ κόπηκαν μαζί τὰ δύο του νεῦρα». Ὁ Όμηρος με ὅλες αὐτὲς τίς περιγραφὲς καὶ γνώσεις ποὺ ἄφησε θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ὡς ὁ πρόδρομος τοῦ Ίπποκράτη.

Ὁ Ίπποκράτης ἐγκαθίδρυσε τὴ συστηματικὴ ἐπιστημονικὴ προσπέλαση στὴν Ίατρικὴ καὶ καθόρισε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ θέση καὶ τὸ ρόλο τοῦ Ίατροῦ στὴν κοινωνία. Παρ' ὅλο ὅτι πέρασαν 25 σχεδὸν αἰῶνες ἀπὸ τότε, ὁ Ίπποκρατικὸς ὄρκος ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ὁ κεντρικὸς ἄξονας στὴν ἄσκηση τῆς Ιατρικῆς στὴν καθημέρα πράξη. Τὸ σύνολο τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν τοῦ Ίπποκράτη, ποὺ εἶναι γνωστὲς διεθνῶς καὶ ὡς corpus Hippocraticum, ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ ὀγκωδέστερα ἔργα ποὺ γνώρισε ποτὲ ἡ Ίατρικὴ (72 διατριβές). Τρία ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ συνέγραψε ἀναφέρονται γενικὰ στὴν Όρθοπαιδική. Στὸ πρῶτο «περὶ ἀγμῶν», ὁ Ίπποκράτης πραγματεύεται κυρίως κατάγματα σὲ συνδυασμὸ με τὴν ἐπιδεσμολογία καὶ τοὺς νάρθηκες. Στὸ δεῦτερο «περὶ ἄρθρων», ἀσχολεῖται με τὰ ἐξαρθρώματα καὶ συμπληρώνει καὶ ὀρισμένα στοιχεῖα γιὰ τὰ κατάγματα. Στὸ τρίτο βιβλίο («μοχλικὸς») ἀναφέρεται στὴν ἀνάταξη τῶν ἐξαρθημάτων με τὴ βοήθεια μοχλῶν.

Ίδιαίτερα σημαντικὴ ὑπῆρξε ἡ ἀναφορὰ στὴν περιγραφή καὶ αντιμετώπιση τοῦ τραυματικοῦ καὶ καθ' ἕξιν ἐξαρθήματος τοῦ ὤμου, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Ίπποκράτης ἐπινόησε δική του μέθοδο ἀνατάξεως, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναφέρεται διεθνῶς σὲ ὅλα τὰ σύγχρονα συγγράμματα τῆς Όρθοπαιδικῆς ὡς «μέθοδος Ίπποκράτη», ἀλλὰ καὶ νὰ ἐφαρμόζεται στὴν καθημέρα πράξη. Ἐντυπωσιακὴ εἶναι ἡ περιγραφή καὶ ταξινόμηση τοῦ καθ' ἕξιν ἢ ἐπαναλαμβανόμενου ἐξαρθήματος τοῦ ὤμου, ταξινόμηση ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελεῖ καὶ σήμερα τὴ βάση γιὰ τὴν κατάταξη τῶν διαφόρων τύπων τῶν καθ' ἕξιν ἐξαρθημάτων, ὅπως τονίζεται ἀπὸ τὸν διασημότερο Ἀμερικανὸ Καθηγητὴ Όρθοπαιδικῆς Charles Neer στὸ τελευταῖο σύγγραμμά του.

Στὴ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ ποὺ ἀκολούθησε κυριάρχησαν γιὰ πολλοὺς αἰῶνες οἱ τεχνικὲς τοῦ Ίπποκράτη στὴν Όρθοπαιδική. Ἀπὸ τοὺς διαφόρους συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ποὺ ἀσχολήθηκαν με τίς παθήσεις καὶ κακώσεις τοῦ μυοσκελετικοῦ συστήματος ξεχωρίζει ἡ προσωπικότητα τοῦ Γαληνοῦ, Ἑλληνα Ίατροῦ ἀπὸ τὴν Πέργαμο (129-199 μ.Χ.). Ὁ Γαληνὸς σπούδασε τὴν Ίπποκρατικὴ Ίατρικὴ στὸ

Ἐκπληκτικὴ ἐπιστημονικὴ δραστηριότητα, γι' αὐτὸ καὶ διορίσθηκε Ἰατρός καὶ σύμβουλος τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, καθὼς ἐπίσης καὶ Ἰατρός τῶν ἀγόνων τῶν μονομάχων τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Γιὰ τὶς μελέτες του πάνω στὰ τραύματα, κατάγματα καὶ γενικῶς τὶς κακώσεις τῶν μονομάχων, ὁ Γαληνὸς συχνὰ ἀναφέρεται ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἀθλητιατρικῆς. Εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ εἰσήγαγε στὴν Ὀρθοπαιδικὴ τοὺς ὄρους κύφωση, λόρδωση, σκολίωση, γιὰ τὶς παραμορφώσεις ποὺ εἶχαν ἤδη περιγραφεῖ στὰ ἔργα τοῦ Ἰπποκράτη, καθὼς καὶ τρόπους διόρθωσής τους. Ἦταν τὸση ἡ ἐκτίμηση τῶν Ἰατρῶν πρὸς τὸ πρόσωπό του, ὥστε στὸ Μεσαίωνα οἱ Ἰατροὶ ἔκαναν ἀνατομὴ πτωμάτων ἔχοντας δίπλα τους ἀνοικτὲς τὶς ἀντίστοιχες ἐργασίες τοῦ Γαληνοῦ. Ὅταν κατὰ τὴν ἐξέταση τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων διαπίστωναν ὅτι τὰ εὐρήματα ἔρχονταν σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς περιγραφές τοῦ Γαληνοῦ, οἱ Ἰατροὶ θεωροῦσαν ὅτι τὸ πτῶμα δὲν ἦταν φυσιολογικό.

Στοὺς αἰῶνες ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ μέχρι τὸ 19ο αἰῶνα δὲν σημειώθηκε καμία ἰδιαίτερη πρόοδος στὸν τομέα τῆς Ὀρθοπαιδικῆς καὶ τῆς Ἰατρικῆς γενικότερα. Ἡ Ρώμη ποὺ μέχρι τὸν 12ο αἰῶνα ἐπέτρεπε στοὺς μοναχοὺς τὴν ἄσκηση τῆς Ἰατρικῆς, τοὺς ἀπαγόρευσε, μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς συνόδου τῆς Γούρ στὶς ἀρχές τοῦ 12ου αἰῶνα, νὰ κάνουν ἐγχειρήσεις. Συνέπεια αὐτῆς τῆς χωρὶς νόημα προκατάληψης ἦταν ἡ ἀποκοπὴ τῆς χειρουργικῆς καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς ἐγχειρητικῆς ὀρθοπαιδικῆς ἀπὸ τὴν Ἰατρικὴ, ἡ ὑποβάθμιση τῆς χειρουργικῆς γενικὰ καὶ ἡ παραμονὴ αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ σὲ μερικὲς χώρες μέχρι τὸν 19ο αἰῶνα, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ἀπίστευτο ὑποβιβασμὸ ὅλης τῆς ἱατρικῆς πρακτικῆς.

Ἐνα ἀπὸ τὰ θύματα αὐτοῦ τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῆς Ἰατρικῆς, ποὺ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναφέρω, ἦταν καὶ ἡ περίπτωση τοῦ προέδρου τῶν ΗΠΑ George Washington, ὁ ὁποῖος πέθανε τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1799, ἐξαιτίας 4 διαδοχικῶν ἄσκοπων ἀφαιμάξεων ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς γιατροὺς του τὴν ἴδια μέρα γιὰ μιὰ φαρυγγοαμυγδαλίτιδα, ἀκολουθώντας σχετικὴ, ἐντελῶς λανθασμένη, μέθοδο ποὺ ἐφαρμοζόταν θεραπευτικὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ ποὺ ὀδήγησε τὸ βράδυ τῆς ἴδιας μέρας στὸ θάνατο.

Τὸ 1741 ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα ἓναν σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς Ὀρθοπαιδικῆς, ὅταν ὁ Γάλλος ἱατρός Nicolas Andry, καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Παρισίων, εἰσήγαγε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ὄνομα Ὀρθοπαιδική, τὸ ὁποῖο σχημάτισε ἀπὸ τὶς ἐλληνικὲς λέξεις Ὀρθόν+Παῖδιον, ποὺ σημαίνει ἴσιο παιδί, παιδί χωρὶς παραμορφώσεις. Τὸ ὄνομα αὐτὸ ἔγινε ἀποδεκτὸ ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρεῖται μέχρι σήμερα. Εἶναι ἐνδιαφέρον, ἀνοίγοντας ἐδῶ μιὰ παρένθεση, νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Ἀκαδημία Ὀρθοπαιδικῶν χειρουργῶν, ποὺ ἀριθμεῖ 20 χιλιάδες περίπου μέλη, πέραν τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ὀνόματος τοποθέτησε στὸ κέντρο τοῦ ἐμβλή-

ματός της τις λέξεις «ὀρθὸν παιδίον» μὲ ἑλληνικούς χαρακτήρες. Τὸ ἔμβλημα αὐτὸ ἀποτυπώνεται στὸ ἐξώφυλλο ἑκατοντάδων βιβλίων ποὺ ἐκδίδει ἀλλὰ καὶ στὶς τεράστιες ἀφίσες ποὺ ἐκθέτει στὰ ἐτήσια συνέδριά της.

Στὴν Ἑλλάδα τὸ ὄνομα Ὀρθοπαιδικὴ βρέθηκε νὰ γράφεται μὲ ε μὲ ἀλλαγὴ τῆς ἐτυμολογικῆς του προέλευσης ἀπὸ τὸ ὀρθὸς καὶ πέδη (τροχοπέδη), χωρὶς νὰ ἀναφέρεται πούθενά ποτε, πῶς καὶ ἀπὸ ποιὸν ἐγινε αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ. Στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1990 ἐκδηλώθηκε σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο μιὰ τάση ἀλλαγῆς τοῦ ὀνόματος σὲ Orthosurgery — Ὀρθοχειρουργικὴ κατὰ τὸ Neurosurgery — Νευροχειρουργικὴ μὲ διάφορα ἐπιχειρήματα. Ἡ σκέψη μήπως γίνεи ἐκμετάλλευση ἀπὸ τοὺς κύκλους αὐτοὺς τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῆς ἀδικαιολόγητης ἀλλαγῆς τοῦ ὀνόματος Ὀρθοπαιδικὴ στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ τοῦ Andry, ἔφερε στὸ προσκήνιο τὸ ζήτημα. Ἡ γενικὴ συνέλευση τῆς Πανελληνίας Ὀρθοπαιδικῆ Ἑταιρίας, μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση πολλῶν καθηγητῶν Ὀρθοπαιδικῆς Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων καὶ ἀφοῦ ζήτησε τὴ γνώμη τριῶν καθηγητῶν γλωσσολογίας ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἀποδέχθηκε τὸ 1997 τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ ὀνόματος Ὀρθοπαιδικὴ στὶς ἱστορικὲς του ρίζες, γράφοντάς το μὲ αὶ ὅπως ἀκριβῶς τὸ σχημάτισε τὸ 1741 ὁ Nicolas Andry ἀπὸ τις ἑλληνικὲς λέξεις Ὀρθὸν+Παιδίον, τιμώντας ἔτσι τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ δὲν ὑπῆρχε ἑλληνικὸ κράτος.

Ἐπανερχόμενος στὴν ἐξέλιξη τῆς Ὀρθοπαιδικῆς θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω ὅτι αὐτὴ ἐπηρεάσθηκε ἀποφασιστικὰ ἀπὸ 3 γεγονότα: 1) τὴν εἰσαγωγὴ τῆς ἀναισθησίας ἀπὸ τὸν William Morton, Ὀδοντίατρο, τὸ 1846, 2) τὴν ἐπινόηση καὶ χρησιμοποίηση τῆς ἀντισηψίας ἀπὸ τὸν Lister τὸ 1876 καὶ 3) τὴν ἀνακάλυψη τῶν ἀκτίνων Röntgen τὸ 1895.

Ὁ Röntgen ἀνακάλυψε τὴ σημασία τῶν ἀκτίνων X μὲ τὴ χρῆση τους γιὰ πρώτη φορὰ στὸ χέρι τῆς συζύγου του, τὰ ὁστὰ τῆς ὁποίας ἀπεικονίσθηκαν κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, καὶ ἐπειδὴ δὲν γνώριζε τὴ φύση τῶν ἀκτίνων ποὺ χρησιμοποίησε τις ὀνόμασε ἀκτίνες X. Γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ αὐτὴ ἀνακάλυψη ὁ Röntgen τιμήθηκε ἀργότερα μὲ τὸ βραβεῖο Nobel.

Αὐτὰ τὰ ἐκπληκτικὰ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μέσα, ἐλάττωσαν τοὺς κινδύνους μόλυνσης κατὰ τὴ χειρουργικὴ ἀντιμετώπιση τῶν καταγμάτων καὶ παθήσεων τῶν ὀστέων, διευκόλυναν τὴν παρακολούθηση μὲ τις ἀκτίνες Röntgen τῆς συντηρητικῆς καὶ χειρουργικῆς θεραπείας καὶ συνέβαλαν ἀποφασιστικὰ στὴν πρόοδο τῆς Ὀρθοπαιδικῆς γιὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια.

Τὸ 1934 ὑπῆρξε ἓνα σημαντικὸ ἔτος γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς Ὀρθοπαιδικῆς, ὅταν δύο Ἴατροι ἀπὸ τὴ Βοστώνη, ὁ ἓνας Ὀρθοπαιδικός, ὁ Bahr, καὶ ὁ ἄλλος Νευροχειρουργός, ὁ Mixter, διευκρίνισαν ὕστερα ἀπὸ μελέτες σὲ πτώματα, ὅτι ἡ κήλη μεσο-

σπονδυλίου δίσκου ή δισκοκήλη αποτελεί στο μεγαλύτερο ποσοστό την αιτία των όσφυαλγιών και όσφυοϊσχιαλγιών. Μια νέα περίοδος έγκαινιαόστηκε τότε, για την αντιμετώπιση τής πάθησης αυτής, με την έγχειρητική αφαίρεση του προβάλλοντος δίσκου και την άπελευθέρωση τής ρίζας του νεύρου που πιέζεται. Έκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων άπηλλάγησαν από έντονότατα άλγη και τόν κίνδυνο παραλύσεως του ένός ή του άλλου σκέλους από την πάθηση αυτή.

Η ανακάλυψη των αντιβιοτικών από τόν Alexander Fleming τó 1928 και ή χρησιμοποίησή τους στην πράξη τó 1945, έδωσε νέα ώθηση στη διεξαγωγή των έγχειρήσεων για την αντιμετώπιση των διαφόρων παθήσεων των όστών, καθώς και των καταγμάτων. Η εμφάνιση λοίμωξης, που άποτελοΰσε τó φόβο των Όρθοπαιδικών ύστερα από μία έγχείρηση, διότι όδηγοΰσε τις περισσότερες φορές σε καταστροφή του χειρουργικού άποτελέσματος, περιορίστηκε σε μεγάλο βαθμό.

Η επιμήκυνση των όστών σε περίπτωση άνισοσκελίας, καθώς και ή αντιμετώπιση έκτεταμένων σηπτικών ψευδαρθρώσεων των όστών, άποτελοΰσε άνέκαθεν ένα όραμα τής Χειρουργικής Όρθοπαιδικής, που παρά τις προσπάθειες που προηγήθηκαν άρχισε μόλις τó 1951 να ύλοποιεΰται. Σε μια μικρή πόλη στα βάθη τής Σιβηρίας, τó Kurgan, ó διάσημος Ρώσος Όρθοπαιδικός Πizarov έκανε τó όνειρο αυτό πραγματικότητα ύστερα από μια τυχαία παρατήρηση. Κατά τή διάρκεια θεραπείας ένός κατάγματος, σε έναν από τούς άσθενείς του, με μηχανήμα έξωτερικής όστεοσύνθεσης και ένω με βάση τις κλασικές πλέον άρχές είχε συστηθεί στόν άσθενή να περιστρέφει τόν κοχλία του μηχανήματος προς τά δεξιά, ώστε να έπιτευχθεί συμπίεση των δύο όστικων τμημάτων ή όποια θά διευκόλυne τή συγκόλληση του κατάγματος, ó άσθενής κατά λάθος περιέστρεψε για άρκετες ήμέρες τόν κοχλία κατά την άντίθετη φορά, με άποτέλεσμα να δημιουργηθεί διάσταση άντι συμπίεση των όστικων τμημάτων. Ό Πizarov έκπληκτος παρατήρησε την άνάπτυξη νέου όστοΰ (όστικού πώρου) μεταξύ των δύο τμημάτων των όστών που άπομακρύνθηκαν.

Η παρατήρηση αυτή όδηγησε στην έφαρμογή στην πράξη, μεθόδου που φέρει από τότε τó όνομα διατατική όστεογένεση (distraction osteogenesis), με την όποια καθίσταται δυνατή ή επιμήκυνση ένός όστοΰ με ειδικό μηχανήμα, ύστερα από διατομή και προοδευτική άπομάκρυνση των δύο όστικων τμημάτων, άνάμεσα στα όποια άναπτύσσεται νέο όστοΰν. Με τόν τρόπο αυτό άρχισε να πραγματοποιεΰται ή άποκατάσταση τής άνισοσκελίας, των σηπτικών ψευδαρθρώσεων, τής χρόνιας όστεομυελίτιδας, καθώς και ή αύξηση του ύψους άτόμων με βραχύ άνάστημα. Έπακόλουθο ήταν ή μέθοδος να έφαρμοσθεί έκτός από τά βραχύσωμα φυσιολογικά άτομα και στις περιπτώσεις άτόμων πασχόντων από νανισμό. Έτσι σήμερα με την εξέλιξη τής με-

θόδου και τη βελτίωση της τεχνικής, το ανάστημα τῶν νάνων, τὸ ὁποῖο κυμαίνεται 90-110 cm περίπου, εἶναι δυνατόν νὰ ἀυξηθεῖ κατὰ 25 καὶ πλέον ἑκατοστὰ.

Γιὰ τὴν πρωτοποριακὴ αὐτὴ ἀνακάλυψη, ποὺ ἀναγνωρίσθηκε ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, τὶς ΗΠΑ καὶ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, ὁ Hizaron πῆρε τὸ βραβεῖο Lenin Ἰατρικῆς καὶ ἔγινε μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης, διάκριση ποὺ ἐξαιρετικὰ σπάνια γινόταν σὲ Ἰατρὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

Στις ἀρχὲς τῆς 10ετίας τοῦ 1960, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ἐρευνητικὰς προσπάθειες καὶ ἀπογοητεύσεις, ἓνα ἄλλο πανανθρώπινο ὄνειρο ἔγινε πραγματικότητα στὴν Ὀρθοπαιδική. Ἡ ἀντικατάσταση τῶν κατεστραμμένων ἀρθρώσεων μὲ τεχνητὰς ἀρθρώσεις. Ὁ μεγάλος Βρετανὸς Ὀρθοπαιδικῆς John Charnley πέτυχε νὰ στηρίξει στὸ ἰσχίο μιὰ τεχνητὴ ἄρθρωση μὲ βιολογικὸ τιμῆντο καὶ κοτύλη ἀπὸ πολυαιθυλένιο, ὑλικά ποὺ γίνονται πλήρως ἀνεκτὰ ἀπὸ τὸν ὄργανισμό, χωρὶς τὸν κίνδυνο ἀπορριψῆς. Ἔτσι, ἄτομα καταδικασμένα μόνιμα, χωρὶς ἐλπίδα, στὸ κρεβάτι ἢ στὸ ἀναπηρικὸ καρότσι, μὲ ἐπώδυνες ἀρθρώσεις, ἀνέμποροι νὰ αὐτοεξυπηρετηθοῦν ἔγινε δυνατό μὲ τὴ νέα αὐτὴ ἐπέμβαση νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς πόνους τους, νὰ ὀρθοστατήσουν, νὰ βαδίσουν καὶ νὰ ξαναβροῦν τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ σήμερα, ὄχι σπάνια, φθάνουν σὲ τέτοιο ἐπίπεδο λειτουργικότητας, ὥστε νὰ γίνουν ἀκόμη καὶ χρήσιμοι, προσφέροντας ὑπηρεσίες στὸ περιβάλλον τους.

Τὴν ἐπιτυχῆ ἀντικατάσταση τῆς ἀρθρώσεως τοῦ ἰσχίου ἀκολούθησε ἡ ἀντικατάσταση μὲ τεχνητὴ ἄρθρωση τῆς ἀρθρώσεως τοῦ γόνατος, τοῦ ὤμου, τῶν ἀρθρώσεων τῶν δακτύλων, καθὼς καὶ ἄλλων ἀρθρώσεων. Σήμερα δὲν ὑπάρχει ἄρθρωση τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ποὺ νὰ μὴν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ ἐπιτυχία. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀξία καὶ προσφορὰ τῆς ἐγχειρήσεως αὐτῆς στὸν ἄνθρωπο εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν εἶναι λίγοι οἱ συγγραφεῖς ποὺ τὴν συγκρίνουν μὲ τὴν στεφανιαία παράκαμψη στὴν καρδιοχειρουργική.

Στὰ χρόνια ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὸ 1962 μέχρι σήμερα, οἱ προθέσεις αὐτὲς βελτιώθηκαν ἐντυπωσιακὰ ἀπὸ πλευρὰς μορφῆς, σχήματος, διαστάσεων καὶ τρόπου μηχανικῆς στήριξης. Ἐπινοήθηκαν τεχνητὰς ἀρθρώσεις ποὺ στηρίζονται στὴ θέση τῶν κατεστραμμένων ἀρθρώσεων στὸν μηρὸ καὶ στὴν κοτύλη ἀπευθείας, χωρὶς βιολογικὸ τιμῆντο. Φτάσαμε λοιπὸν σὲ τέτοιο ἐπίπεδο ποιοτικῆς βελτίωσης τῶν τεχνητῶν αὐτῶν ἀρθρώσεων, ὥστε ἡ ἀντοχὴ τους νὰ προσεγγίζει ἢ καὶ νὰ ξεπερνᾷ τὰ 20 χρόνια. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴ χαλάρωση καὶ τὴ φυσικὴ διαχρονικὴ φθορὰ, οἱ τεχνητὰς αὐτὲς ἀρθρώσεις εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικατασταθοῦν ἐγχειρητικὰ ἀπὸ νέες ἀρθρώσεις, οἱ ὁποῖες νὰ λειτουργήσουν ἐπὶ μακρὰ ἀκόμη σειρὰ ἐτῶν.

Σήμερα, ἡ ὀλικὴ ἀντικατάσταση τῆς ἀρθρώσεως τοῦ ἰσχίου θεωρεῖται παγκο-

σμίως ως μία από τις πλέον επιτυχεῖς ἐγχειρήσεις. Περισσότερες ἀπὸ 120.000 τέτοιες ἐγχειρήσεις μόνο στὸ ἴσχιό διενεργοῦνται κάθε χρόνο στὶς ΗΠΑ, μὲ ἓνα κόστος πού ξεπερνᾷ τὰ 2,5 δις δολάρια. Στὴν Ἑλλάδα διενεργοῦνται περίπου 6-7 χιλιάδες ἐγχειρήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἐτησίως. Καθὼς ὅμως ὁ μέσος ὅρος ζωῆς αὐξάνεται μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγχειρήσεων αὐτῶν θὰ αὐξάνεται ἐπίσης.

Στὸν τομέα τῶν κακοήθων πρωτοπαθῶν ὄγκων τῶν ὀστέων ἡ Ὀρθοπαιδικὴ Χειρουργικὴ, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ χημειοθεραπεία καὶ τὴν ἀκτινοθεραπεία, ἔχει ἐπιτύχει διπλασιασμὸ καὶ πλεόν τοῦ χρόνου ἐπιβίωσης τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ μὲ τὴν ἐγκαιρὴ διάγνωση στὰ ἀρχικά στάδια, ἀκόμη καὶ θεραπεία σὲ ὀρισμένους ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὄγκους. Πέρα ἀπὸ αὐτὸ ἡ Ὀρθοπαιδικὴ, μὲ τὴν πρόοδο πού σημειώθηκε, ἀπῆλλαξε τὰ ἀτυχῆ αὐτὰ ἄτομα ἀπὸ τὴν τραγικότητα τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ πάσχοντος μέλους, πού προσετίθετο στὸ τραγικὸ γεγονός τῆς πληροφόρησής τους γιὰ τὴν κακοήθη πάθηση ἀπὸ τὴν ὁποία πάσχουν. Σήμερα, ὁ ἀκρωτηριασμὸς ἀποτελεῖ παρελθὸν ὡς μέσον θεραπείας κακοήθων ὄγκων τῶν ὀστέων. Ἀντὶ γι' αὐτὸ, διενεργεῖται ριζικὴ ἐκτομὴ τοῦ ὄγκου μέχρις ὑγιοῦς ὄστοῦ καὶ ἀντικατάσταση μὲ εἰδικό, ἐπὶ παραγγελία, κατασκευασμένο τεχνητὸ ὑποκατάστατο ἢ μὲ ἀλλομόσχευμα, δηλαδὴ ὀστικὸ πτωματικὸ ἀνθρώπινο μόσχευμα, εἰδικὰ κατεργασμένο, ὥστε νὰ ἀποφευχθεῖ ὁ κίνδυνος μετάδοσης ὁποιουδήποτε νοσήματος.

Στὸν τομέα τῶν καταγμάτων τῶν μακρῶν ὀστέων σημειώθηκε ἐπίσης μεγάλη πρόοδος μὲ τὴ χρήση τῶν ἐνδομυελικῶν ἴλων. Χωρὶς ν' ἀποκαλύπτεται ἡ ἔσθια τοῦ κατάγματος, εἰσάγεται ὁ ἴλος διαμέσου μικρῆς τομῆς μέσα στὸν αὐλὸ τοῦ ὄστοῦ τῆς κνήμης, τοῦ μηριαίου, ἢ τοῦ βραχιονίου καὶ ἀσφαλιζέται κεντρικὰ καὶ περιφερικὰ, μὲ ἐγκάρσια εἰσαγόμενες βίδες. Ἔτσι τὸ κατάγμα σταθεροποιεῖται χωρὶς κίνδυνο παρεκτόπισης, βράχυνσης ἢ στροφικῆς ἀστάθειας καὶ ὁ ἀσθενὴς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγερθεῖ τὴν ἐπομένη καὶ νὰ ἀρχίσει νὰ βαδίζει.

Ἀλλὰ καὶ στὸν τομέα τῶν ἐνδοσκοπικῶν μεθόδων, ἡ Ὀρθοπαιδικὴ ἔκανε σημαντικὴ πρόοδο. Ἐφάρμοσε τὴν ἀρθροσκοπία στὸ γόνατο, στὸν ὄμο, στὸν ἀγκώνα, στὴν σπονδυλικὴ στήλη, ἀλλὰ καὶ στὶς ἄλλες ἀρθρώσεις. Μὲ τὴ μέθοδο τῆς ἀρθροσκοπικῆς χειρουργικῆς, οἱ ἀνοιχτὲς ἐγχειρήσεις στὶς ἀρθρώσεις αὐτὲς περιορίσθηκαν ἢ ἐγκαταλείφθηκαν πλήρως. Ἐγχειρήσεις στὸ γόνατο γιὰ ρήξη μηνίσκων ἢ χιαστῶν συνδέσμων, πού ἀπαιτοῦσαν 5-7 ἡμέρες παραμονῆς στὸ Νοσοκομεῖο, σήμερα, μὲ τὴν ἀρθροσκοπικὴ χειρουργικὴ, οἱ ἀσθενεῖς παραμένουν ἓνα ἢ δύο εἰκοσιτετράωρα μὲ σημαντικὴ μείωση τοῦ κόστους νοσηλείας, τῶν μετεγχειρητικῶν πόνων, καθὼς καὶ τῆς χρονικῆς διάρκειας ἀποχῆς τῶν ἀσθενῶν ἀπὸ τὴν ἐργασία τους.

Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἀρθροσκοπικῆς χειρουργικῆς εἶχε ἰδιαίτερα εὐνοϊκὲς ἐπιπτώσεις στὶς ἀθλητικὲς κακώσεις. Οἱ ἀθλητὲς, μετὰ ἀπὸ ἓναν τραυματισμὸ ἐπανέρχον-

ται άσυγκρίτως συντομότερα στίς πρό τοῦ τραυματισμοῦ ἀθλητικές τους δραστηριότητες.

Μὲ τὴν εἰσαγωγή τῆς μικροχειρουργικῆς στὴν Ὀρθοπαιδικὴ σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος στοὺς ἀκόλουθους τομεῖς:

1. Ἐπανασυγκολλήσεις μελῶν καὶ ἰδιαίτερα δακτύλων.
2. Μεταφορὰ δακτύλων ἀπὸ τὸ πόδι γιὰ ἀντικατάσταση ἀντίστοιχων ἀκρωτηριασθέντων στὸ χέρι, ἰδιαίτερα τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδὸς γιὰ ἀντικατάσταση τοῦ ἀντίχειρα.
3. Μεταφορὰ ἀγγειομένου μοσχεύματος περόνης γιὰ τὴν ἀντικατάσταση μεγάλων ὀστικῶν ἑλλειμμάτων μετὰ ἀπὸ τραυματισμὸ, ἀφαίρεση ὄγκων, ὀστεομυελίτιδα, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἄσηπτης νέκρωσης τῆς κεφαλῆς τοῦ μηριαίου.
4. Μεταφορὰ ἀγγειομένων μυῶν μὲ σύγχρονη συρραφή καὶ τοῦ κινητικοῦ νεύρου, μὲ πρώτη ἐπίσημη μεταφορὰ ἐκείνη τοῦ Ἰάπωνα Tamai τὸ 1968.

Ἡ πρώτη ἐπίσημη ἑπανασυγκόλληση ἀκρωτηριασθέντος ἄνω ἄκρου ἔγινε τὸ 1962 σχεδὸν ταυτόχρονα στὴ Σαγκάη καὶ στὴ Βοστώνη. Εἶναι σημαντικό νὰ ἀναφέρω ἐδῶ ὅτι τὸ 1967 ἔγινε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ὁμάδα τοῦ Λαϊκοῦ Νοσοκομείου ἡ πρώτη ἐπιτυχῆς ἑπανασυγκόλληση πλήρως ἀκρωτηριασμένου ἄνω ἄκρου ἀπὸ τὴ μεσότητα τοῦ βραχιονίου, ποῦ ἦταν καὶ ἡ πρώτη στὴν Εὐρώπη.

Ἡ πρόοδος τῆς Ὀρθοπαιδικῆς τὰ ἐπόμενα χρόνια θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν παράλληλη ἐξέλιξη καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν κλάδων μὲ τοὺς ὁποίους ἔρχεται σὲ ἐπαφή, ὅπως εἶναι ἡ βιοχημεία τῶν γενετικῶν παθήσεων, ἡ μοριακὴ βιολογία, ἡ μηχανικὴ, ἡ μεταλλουργία, οἱ μεταμοσχεύσεις, ἡ ὀγκολογία, ἡ ἔνδοκρινολογία, γιὰ νὰ ἀναφέρω μερικοὺς μόνο ἀπὸ τοὺς κλάδους αὐτοὺς ποὺ θὰ ἐπηρεάσουν τὴ μελλοντικὴ πορεία τῆς Ὀρθοπαιδικῆς σὲ σχέση μὲ τὴ διερεύνηση καὶ τὴ θεραπεία τῶν διαφόρων παθήσεων τοῦ μυοσκελετικοῦ συστήματος.

Εἰδικότερα, ἀναφορικά μὲ τὸν κλάδο τῆς γενετικῆς, ἡ ἐπίσημη ἀνακοίνωση τῆς ὀλοκλήρωσης τῆς ἀποκρυπτογράφησης τοῦ ἀνθρωπίνου γονιδιώματος στίς 12 Φεβρουαρίου 2001, μὲ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς χημικῆς σύστασης καὶ τῆς θέσης τῶν γονιδίων στὰ 23 χρωμοσώματα τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἀποτελέσει γιὰ τὴ μελλοντικὴ ἐξέλιξη τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Ὀρθοπαιδικῆς εἰδικότερα ἕναν ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους σταθμοὺς ἀναφορικά μὲ τὴν κατανόηση τῆς βιολογίας τῶν νόσων, μὲ τὴ δυνατότητα πρόληψης ἢ καὶ θεραπείας. Μὲ τὴ γονιδιακὴ αὐτὴ θεραπεία χωρὶς ἀμφιβολία θὰ ἐπιτευχθεῖ στὸ ὄχι ἀπώτερο μέλλον ἡ ἐπιτυχῆς ἀντιμετώπιση κληρονομικῶν συγγενῶν καὶ ἐπίκτητων παθήσεων στὴν Ὀρθοπαιδική. Τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ ἔχει ὡς συνέπεια τὴν τροποποίηση τῶν συντηρητικῶν θεραπειῶν τῶν παθήσεων αὐτῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν σημαντικὸ περιορισμὸ τῶν χειρουργικῶν ἐπεμβάσεων.

Ἐνεξάρτητα ἀπὸ τὶς προοπτικὲς τῆς γονιδιακῆς ἀντιμετώπισης τῶν διαφόρων παθήσεων μελλοντικά, ἡ ἔρευνα στὴν Ὀρθοπαιδικὴ θὰ συνεχιστεῖ, μὲ ἐπιδίωξη τὴν πραγματοποίηση τοῦ ὁράματος τῆς κατασκευῆς τεχνητῶν ἀρθρώσεων ἀπὸ ὑλικά λίαν ὑψηλῆς ποιότητος, πού μετὰ τὴν τοποθέτησή τους σὲ ἀντικατάσταση κατεστραμμένων ἀρθρώσεων θὰ ἀντέχουν διὰ βίου, χωρὶς τὸν κίνδυνο χαλάρωσης καὶ τὴν ἀνάγκη ἀντικατάστασής τους.

Οἱ προβλέψεις ἀναφορικὰ μὲ τὴ μελλοντικὴ πρόοδο τῆς Ὀρθοπαιδικῆς σὲ συνεργασία μὲ τὴ μικροχειρουργικὴ στὸν τομέα τῶν μεταμοσχεύσεων μελῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀκόμη πιὸ ἐντυπωσιακῆς. Ἦδη οἱ πρῶτες μεταμοσχεύσεις πτωματικῶν ἄκρων γιὰ ἀντικατάσταση ἀκρωτηριασθέντων μελῶν ἔχουν ἀρχίσει. Ὑπάρχουν αὐτὴ τὴ στιγμή 9 (ἐννέα) τέτοιες μεταμοσχεύσεις χεριοῦ, πού ἔχουν δημοσιευθεῖ ἀπὸ διάφορες χῶρες, οἱ ὁποῖες παρακολουθοῦνται περίπου ἕνα χρόνον καὶ εἶναι ἐπιτυχεῖς πρὸς τὸ παρόν. Ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὴν τεράστια σημασία πού ἔχουν τὰ γεγονότα αὐτὰ γιὰ ἄτομα πού ἔχασαν τὰ δύο τους χέρια. Ἀνακύπτουν βεβαίως σοβαρὰ προβλήματα πού πηγάζουν ἀπὸ τὸν κίνδυνο ἀπόρριψης τοῦ μοσχεύματος καὶ ἀπὸ τὴ χορήγηση διὰ βίου ἀνοσοκατασταλτικῶν φαρμάκων, ἀπειλητικῶν γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ δέκτη. Ἐφόσον τὰ προβλήματα αὐτὰ ξεπερασθοῦν μὲ τὴν πρόοδο στὸν τομέα τῆς ἱστοσυμβατότητας καὶ ἀνοσοκαταστολῆς, θὰ ἀνοίξει εὐρύτατα ὁ ὀρίζοντας τῶν μεταμοσχεύσεων αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Τέλος, θὰ ἤθελα νὰ ὑπογραμμίσω, χωρὶς καμία διάθεση ὑπερβολῆς, τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τῶν Ἑλλήνων Ὀρθοπαιδικῶν Χειρουργῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ συστηματικὴ καὶ συνεχῆ ἐκπαίδευση καὶ ἐνημέρωση στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν, παρακολουθοῦν τὶς ἐξελίξεις τῆς εἰδικότητάς τους καὶ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίσουν ὅποιαδήποτε πάθηση ἢ κάκωση τοῦ μυοσκελετικοῦ συστήματος, μὲ ἐξίσου μεγάλη ἐπιτυχία ὅση ἐκείνη στὶς προηγμένες χῶρες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. A n d r y N i c o l a s, L'Orthopédie, 1741.
2. Β α ρ β α ρ ο ὄ σ η ς Ἀ μ., Ἱστορία τῆς Ὀρθοπαιδικῆς ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα. Ἐπιστ. Ἐκδόσεις Παρισιάνου Α.Ε., Ἀθήνα 2001.
3. B i a n c h i M a i o c c h i and J. A r o s o n, Operative Principles of Pizarov. Medi Surgical Video Milan-Italy 1991.
4. B u c k w a l t e r J. A., Lessons from history. J. Bone Joint Surg. 82 A : 1782-1803, 2000.

5. D' A m b r o s i a, R. D., Orthopaedics in the New Millenium. J. Bone Joint Surg., 81 A : 447-451, 1999.
6. D i a c h k o n a G. V., The Illizarov method. The Method that confused the world: EFORT Buletin No 6: 10-11, 1997.
7. K i r k u p, J. R., Editorial, Nicolas Andry and 250 years of Orthopaedy: J. Bone Joint Surg. 73-B: 361-362, 1991.
8. Μ α λ ί ζ ο ς Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο ς, Προσωπική έπικοινωνία 2001.
9. M a n k i n, H. J., Orthopaedics in 2013: A Prosppection. J. Bone Joint Surg. 68 A: 1190-1194, 1986.
10. N e e r, C. S., Shoulder reconstruction, Saunders Co, Philadelphia 1990.
11. Π ε ν τ ό γ α λ ο ς Γ. Η., Εισαγωγή στην ιστορία τής 'Ιατρικής, 'Εκδόσεις Παρατηρητής Θεσσαλονίκη 1983.
12. Σ κ α λ έ α ς Γ ρ., Μέγα έπιστημονικό έπίτευγμα ή χαρτογράφηση τών γονιδίων. 'Ιατρικός κόσμος: 'Ιούλιος 2000, "Ομιλος 'Ιατρικού 'Αθηνών.